

ИВА ДИМИТРОВА: Ок, днеска е 3 юни 2015-та година, аз съм Ива Димитрова и правя записки за проекта, който се казва “Паметта за прехода”, тема за развитието на завода и работниците в завода и сега сме в град Сопот и съм с [име на интервюирания], така че „Здрасти!“

ИНТЕРВЮИРАН: Здравейте!

ИВА ДИМИТРОВА: Ако можеш да почнеш да ми разказваш за, нали, твоето пълно име и кога си родена и малко за себе си, къде си родена и товето детство

ИНТЕРВЮИРАН: Ммм, да, казвам се [име на интервюирания], (пауза), родена съм в [име на родното село], окръг Пловдивски. Селото се намира [влизко до] град Сопот, живяла съм в средно работническо семейство. Основното си образование съм завършила в село. След това съм учила тука в СПТУ “Никола Йонков Вапцаров”, електро съм завършила, три години, след което имахме подписан договор с ВМЗ Сопот. Да се издължи договора две години, където съм учила в самото училище, това значе, че 72-ра година съм завършила средното си образование и веднага съм започнала във ВМЗ Сопот, (пауза), като начало започнах в 230-ти цех, това е цех за спомагателни елементи за специалното производство. След като поработих две години, се омъжих, родила съм си две деца, от които съм си ползвала през това време всички отпуски майчинство, всичко си е било нормално, изплатено. След като децата са пораснали, се завърнах отново на работа, но започнах в 150-ти цех – термичният, там, където [въздишка] да спомена ли за баба ти? Или как (не се чува)—

ИВА ДИМИТРОВА: Ей, мама още не е казала за на баба детството—

ИНТЕРВЮИРАН: Какво става? Добре.

ИВА ДИМИТРОВА: Добре.

ИНТЕРВЮИРАН: Да.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи вие казахте това Сипи, беше специфичен, като техникум малко, нали?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми значи, то е СПТУ по промишленост, нали, там са такива специалности, стругари, фрезисти, термисти, леяри, но аз съм била електромонтьор съм завършила!

ИВА ДИМИТРОВА: И ти как избра да завършиш това, имаше ли си опция или беше малко насочена?

ИНТЕРВЮИРАН: Ами—не. Просто защото харесвала съм го туй нещо не знам, съм го туй завършила, иначе не че е имало по специалности. То всъщност се записва всеки, който каквато специалност си хареса, който каквото, но аз това съм си била харесала и това съм завършила, макар че след това не съм работила по тая специалност, но пък тя ми е останала като за вкъщи и да ползвам (смях) каквото съм научила и това е.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи всичките така асистенти, където завършиха в тоя техникум, бяха, имаха договор със завода?

ИНТЕРВЮИРАН: Дааа, задължително договор, които не се явяват, е, тъъ, значи след като не се яви, търсят те от общината, от кметството те търсят и задължително трябва да постъпиш на работа

(пауза), задължително, значи договор се подписва в началото като почнеш ученичка, подписваш и след завършването най-малко две години ще работиш в, значи, хора, които са отишли да учат висше образование може би те не са, но то тогава се изискваше осем месеца трудов стаж да имаш и тогава да отидеш висшист.

ИВА ДИМИТРОВА: Трудов стаж след рабо.. ъъ завършване?

ИНТЕРВЮИРАН: След средното образование, трябва да имаш осем месеца трудов стаж, и тогава, все едно, но една година трябва да работиш и след това можеш да се запишеш на следващата година да учиш висше образование.

ИВА ДИМИТРОВА: Защо беше така, знаеш ли? Или?

ИНТЕРВЮИРАН: Мии, де да знам, аз, според мен човек за да има някакви трудови навици.

ИВА ДИМИТРОВА: И работеха повечето хора, работеха по специалност, където завършиха или не?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми повечето така си работят, както и моят съпруг е завършил и това същото училище, но стругар – фрезист. Сега си работи, вече толкова години, 42 години си работи фрезист.

ИВА ДИМИТРОВА: Ок, значи по това време ти каза, че си завършила 72-ра година?

ИНТЕРВЮИРАН: Ммм, да.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи е имало много търсене в завода за работа?

ИНТЕРВЮИРАН: Разбира се, най е имало, не е имало проблем да идеш, да подадеш документи и да не те приемат.

ИВА ДИМИТРОВА: Така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Ммм, да!

ИВА ДИМИТРОВА: А имаше ли някакви специални изисквания за завода, да почнеш?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, значи за тогава не е имало такива изисквания, нали, образование или нещо.

ИВА ДИМИТРОВА: Мхм

ИНТЕРВЮИРАН: За мен, не знам, нямам такива спомени, да има, да кажем, да се отделят хората от, по, как да кажа, по етнически, на етническа основа, че са цигани или някакви такива —

ИВА ДИМИТРОВА: Значи цигани също са работили в завода?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, разбира се —

ИВА ДИМИТРОВА: Така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Ние имаме от село семейства, които си работиха, си направиха къщи, отгледали

са си децата, нямаше такива—

ИВА ДИМИТРОВА: И те работиха в същите цехове като българите?

ИНТЕРВЮИРАН: Също да, да, където българите—

ИВА ДИМИТРОВА: Ха?

ИНТЕРВЮИРАН: Например в тоя 230-ти цех, където съм била, имаше пак термични, пак закалки, тъй, там на конвейер и работеха всякакви хора, всякакви, абсолютно всякакви хора, впоследствие на времето. Знам, че за специалното производство, не се приемаха хора без образование и там повече взимаха от „Владимир Заимов“, техникумът, който със специалност—

ИВА ДИМИТРОВА: Тука в Сопот?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, със специалност „боеприпаси“ и всички там по-тънки така—

ИВА ДИМИТРОВА: Значи можеш ли да обясниш малко, специално производство, кое е специалното производство вместо—

ИНТЕРВЮИРАН: М-м! Значи за мен, не е много редно, но ще кажем, ще кажем—

ИВА ДИМИТРОВА: Не, не трябва да кажеш специфично, ми, просто какво го отделя от това другото, другото производство.

ИНТЕРВЮИРАН: Да, от другото производство, значи то на площадка Сопот, от където е, са всички цехове, те са почти всички спомагателни цехове за специалното производство, тука се извършват някакви по-малки, например, се правят матрици, където работи моят мъж. Прави матрица, на която се изковава, да кажем, ммм, самата матрица, не знам ти дали си представяш, какво значи и какво е?

ИВА ДИМИТРОВА: Самата матрица от метал?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, от метал, да, закалява се, тука, прави и се окончателно производство и се изпраща в специалното производство, където се правят, върху тая матрица се поставят всички там отделни части и се прави сглобка, това е—

ИВА ДИМИТРОВА: Добре.

ИНТЕРВЮИРАН: По специалното, което—.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи, това са, които знаят, крайния продукт и вие само произвеждате частите и сетне там се съединяват—

ИНТЕРВЮИРАН: Точно така, да, значи на площадка Сопот, има и други производства, не са всички специално за това, но определено са, определено са всички неща вързани за там! В механичните цехове, галваничните цехове в механичните се изработват, в галваничните се закаляват, покриват се със специално покритие, галванопластика, там, където бяхме ние, в 150-ти цех и там се правеха закалки, покритие, йоново покритие се правеше на самите материали.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи всичко, което трябваше да се направи за един продукт, беше направено в завода, нямаше така—

ИНТЕРВЮИРАН: Да, точно така!

ИВА ДИМИТРОВА: Внасяше ли се различни отвънка—

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, значи, има, да кажем, има завод 11, понеже те са, не знам колко на брой в цяла България, от тоя бранш, да кажем, можело е— в Червен бряг имаше такова производство. В Русе имаше, в Казанлък, на друго място не мога да се сетя, значи има, можело е да се правят, да кажем, когато тука закъса производството с дадени материали или такива сглобки, онзи завод ако е имал, може да помогне или нещо от тоя род—

ИВА ДИМИТРОВА: Значи—

ИНТЕРВЮИРАН: Иначе почти тука нещата си се правеха на—

ИВА ДИМИТРОВА: На? Което трябва да се произведе?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, което трябва да се произведе и са..

ИВА ДИМИТРОВА: Окей!

ИНТЕРВЮИРАН: Като за площадка Сопот, бяха си и военното тука се сглобяваше, но в последствие го изнесоха на Иганово, за да е отделно от тука, от това производство, да нямат достъп много хора, да е повече там, направиха цеховете с диги, със складове, с всички неща по техника на безопасност, за да няма—

ИВА ДИМИТРОВА: Да?

ИНТЕРВЮИРАН: Впоследствие—

ИВА ДИМИТРОВА: Значи сега?

ИНТЕРВЮИРАН: Сега да!

ИВА ДИМИТРОВА: Все още ли има някаква военна част, тука, в Сопот?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, има си разбира се.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи не цялото го изнесоха?

ИНТЕРВЮИРАН: Не цялото, значи тука си е, аз ти казах, тука си се произвежда тия, в 230 цех се произвежда „перото“, едно такова, в 530 се произвежда една тръба „Кавалът“ се казва, която отива пак горе за военното производство.

ИВА ДИМИТРОВА: Военното—Ами можем да се дадем назад и да ми разкажеш каквото знаеш за историята на завода и основаването му и как през годините се е променил.

ИНТЕРВЮИРАН: Значи аз не съм много, много голяма, не съм и малка, но 53-та година съм родена, а заводът е, като начало е почнат да бъде строен 43-та или 44-та там година.

ИВА ДИМИТРОВА: Мисля, че—

ИНТЕРВЮИРАН: Може и 3-та или по-рано, нямам идея, но все така си мисля, че тези години—

ИВА ДИМИТРОВА: Мхм?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи празнуваха 50-та, 60-та годишнина—

ИВА ДИМИТРОВА: Да не е била 70-та?

ИНТЕРВЮИРАН: 70-та, аз се връщам назад, защото се сещам за едни значки, така—

ИВА ДИМИТРОВА: Какви значки?

ИНТЕРВЮИРАН: Значки за годишнината на завода се празнуваше—

ИВА ДИМИТРОВА: А, те раздаваха ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, раздаваха!

ИВА ДИМИТРОВА: Още когато работеше там, а?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, за това се сетих сега, защото се сещам, че имам.

ИВА ДИМИТРОВА: Да.

ИНТЕРВЮИРАН: Може би 70,(пауза) 70 години—

ИВА ДИМИТРОВА: А ти?

ИНТЕРВЮИРАН: Нямам идея!

ИВА ДИМИТРОВА: А ти от кога започна да работиш, какви бяха в смисъл промените, които виждаше в завода, разрастваше ли се, размножаваше ли се?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, когато съм започнала работа, в дните, в които се празнуваха 1-ви май, 9-ти септември, казвам ти, като информация, съм знаела, че са работили тука, на площадка Сопот, 17 хиляди души. Говорим Ивка за това, че като сме се строявали за манифестация от долния портал, значи като се строим от портала до тука до центъра. Това—

ИВА ДИМИТРОВА: Пълно с хора?

ИНТЕРВЮИРАН: Пълно с хора!

ИВА ДИМИТРОВА: По тези големи улици?

ИНТЕРВЮИРАН: Да!

ИВА ДИМИТРОВА: Олеле!

ИНТЕРВЮИРАН: Значи 17 хиляди души си го спомням когато съм започнала, това толкова е бил—

ИВА ДИМИТРОВА: Голям?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, това е голям, много народ от цялата околия, тука хората работеха, на всеки, всеки е имал достъп, всеки и имал възможност. Да дойде, да работи, да печели—

ИВА ДИМИТРОВА: Да!

ИНТЕРВЮИРАН: Тва е, друго?

ИВА ДИМИТРОВА: Друго е.

ИНТЕРВЮИРАН: Разликата или как—

ИВА ДИМИТРОВА: Ами искам повече, защото ти говориш за—

ИНТЕРВЮИРАН: Мхм

ИВА ДИМИТРОВА: Нали за то завод 11, после..

ИНТЕРВЮИРАН: Да.

ИВА ДИМИТРОВА: Завод е голямото нещо, но, общото нещо, пък цех е все едно единично нещо?

ИНТЕРВЮИРАН: Цеховете са единични подразделения в които се изработват всеки отделен детайл.

ИВА ДИМИТРОВА: Ок, и ти в кой цех пак работиш?

ИНТЕРВЮИРАН: Аз съм започнала да работя в 230 цех.

ИВА ДИМИТРОВА: Окей.

ИНТЕРВЮИРАН: Там си има изработка на една фуния, медна фуния, пак за специалното производство, „Перото“, това дете казвам също за специалното производство, като се захване от пресата, като го пресоват, излиза самата матричка, след това се обработва, изпилява са, взимат се осенъците, след това са в галваничното, се прави едно покритие.

ИВА ДИМИТРОВА: Да—

ИНТЕРВЮИРАН: Специално покритие, на всички останали детайли по същия начин, значи в механичните цехове, това са 2 механични цеха, който до сега съществуваха още, по същия начин се изработват такива по – нежни, по – малки детайли също за военното производство, завод 1

който е спомагателен завод, значи целия завод беше разделен. Завод 1, завод 2, завод 3, завод 4, завод 5 и завод 6, значи, като започнем от завод 1, това са специалисти фрезисти, шлайфисти, стругари— пак се изработват всички такива. Завод 2 бяха там 230 цех, където съм работила и 2-3 галванични поделения. Завод 3 са били тия механичните цехове, значи самия завод е бил разделен на няколко подразделения.

ИВА ДИМИТРОВА: Мхм

ИНТЕРВЮИРАН: Значи представи си колко хора са били, до завод 6 да стигнеш, сега не знам дали съществуват (смях), нямам идея дали съществуват сега (смях), след като не съм там, нали?

ИВА ДИМИТРОВА: И?

ИНТЕРВЮИРАН: Говорим за, значи така беше свързано производството, че ако да кажем в едно звено, Завод 2 няма работа, в момента, значи отиваш в другия, в друг цех или пращат те на друго място, за да се свърши тая работа, за да може да върви по веригата, няма който не работи, да се шляе, така беше с организирано —

ИВА ДИМИТРОВА: Мхм

ИНТЕРВЮИРАН: —всичко, че днеска ако няма работа да кажем в моя-нашия цех, отиваш в, пращат те в другия цех, аз съм ходила например, много съм ходила на площадка Иганово на помощ, много!

ИВА ДИМИТРОВА: Така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Там щом трябва да се свърши продукцията да се направи приемка на производството, за да се изпрати вече—

ИВА ДИМИТРОВА: Но, това вече, неща където—

ИНТЕРВЮИРАН: Да се [неразбираемо] изтърпи? Окончателно вече всичко.

ИВА ДИМИТРОВА: Знаеше ли как да правиш или трябва да ти казват, когато ходиш там.

ИНТЕРВЮИРАН: Еми виж сега, то в следствие, като ходиш и те хората ти правят инструктаж, показват ти, да кажем ние дете който сме ходили на помощ, не си пък, (пауза) специално свързан с най – опасните неща, после впоследствие, като си ходил, аз съм ходила много, аз половината ми стаж е там, защото ходихме много—

ИВА ДИМИТРОВА: Със военното?

ИНТЕРВЮИРАН: На помощ, да, да, отиваш и работиш, нямаш да откажеш, не е като сега, пък поне да няма къде да работиш, тогава поне има къде да работиш—.

ИВА ДИМИТРОВА: А?

ИНТЕРВЮИРАН: Има къде да работиш, има какво да ядеш, имаше столове, имаше лавки— имаше —

ИВА ДИМИТРОВА: Да, кажи ми, разкажи ми повече за столовете и лавките.

ИНТЕРВЮИРАН: Така, значи, като общо правило за тия, дето ти изредих 5-6 завода, дето са на площадка, подразделения, имаше 4 стола, във който можеш да се нахраниш /мълчание/ ммм за не повече от 1 лев—

ИВА ДИМИТРОВА: Това на времето как беше?

ИНТЕРВЮИРАН: На времето—

ИВА ДИМИТРОВА.: Евтино?

ИНТЕРВЮИРАН: Евтино. Много евтино, много евтино, значи ще си вземеш 1-во, 2-ро и 3-то, за къщи можеш да си вземеш— едно пиле печено..

ИВА ДИМИТРОВА: Да си носиш?

ИНТЕРВЮИРАН: Дааа, можеш да си вземеш нещо друго сухо. Пържолки, кебапчета, кюфтета продаваха. Вечерно време, като сме били 2ра смяна, отиваш, взимаш си 10, носиш си значи в къщи, с една салата, ето —

ИВА ДИМИТРОВА: Хубаво..

ИНТЕРВЮИРАН: Такаааа, Почивката!!! Имахме почивни станции на Несебър.

ИВА ДИМИТРОВА: Да

ИНТЕРВЮИРАН: Може да идеш, да имаш възможност и 2 пъти в годината, и 2 пъти аз съм ходила например 2 пъти, ходила съм от моето работно място, ходила съм и от на мъжа ми работното място.

ИВА ДИМИТРОВА: Да?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, сме ходили на почивка на морето 2 смени (смях).

ИВА ДИМИТРОВА: На всеки човек дават по колко?

ИНТЕРВЮИРАН: На всеки дават. Значи 1 карта струваше.., така бегло доколкото си спомням 30 и няколко лева, до 40 лв карта, със сън и порцията – закуска, обед и вечеря. Значи като закуската, обедът и вечерята е от такава, от как се казва, минаваш и си взимаш каквото си харесваш, как му се казва на това?

ИВА ДИМИТРОВА: Бюфет?

ИНТЕРВЮИРАН.: Да! Отиваш на бюфета и си вземаш от 2 десерта ако искаш, ще си вземеш 2 такива яденета—

ИВА ДИМИТРОВА: Колкото си искаш?

ИНТЕРВЮИРАН: Колкото искаш да, почивната станция беше много хубава, на морето и тя беше почти, то и вие може да сте ходили, ама ти си била по малка, не, не сте..

ИВА ДИМИТРОВА: Ние миналия път, като ходихме с тате я видях.

ИНТЕРВЮИРАН: А-а-а, ти си я видяла, тя сега не я знам в какъв вид е, но тогава беше много хубава —

ИВА ДИМИТРОВА: Не изглеждаше много добре—

ИНТЕРВЮИРАН: Не знам, последно казанлъкчани я държаха, като нали в самата станция почиваха и от другите заводи, не само нашия завод, но е имало, имало е възможност да идеш 2 пъти, не един път.

ИВА ДИМИТРОВА: А ходихте ли на хижите, и те от завода?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи ходила съм тука на нашата хижа, на Сопот, на „Дирменка“..

ИВА ДИМИТРОВА: На „Добрила“?

ИНТЕРВЮИРАН: На „Добрила“, то нямаше още лифта, се ходеше пеш.

ИВА ДИМИТРОВА: О-о-о, а кога го построиха лифта помниш ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи лифтът е построен, сега ще ти кажа—74 година, почнаха да правят стълбовете за лифта—

ИВА ДИМИТРОВА: И това пак ли беше спонсорирано все едно от —[неразбираемо]

ИНТЕРВЮИРАН: Пак от заводът, защото моят мъж ходи да (смях) да правят самите—как се казва?

ИВА ДИМИТРОВА: Основите?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, основите—там копаеха това и за да слагат стълбовете.

ИВА ДИМИТРОВА: И после го пуснаха?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи 74-а, ами да кажем , след колко години да са го пуснали, ами не знам—

ИВА ДИМИТРОВА: Три?

ИНТЕРВЮИРАН: Толкова, не много повече от тру да са го пуснали. Това е. Друго? Давай—

ИВА ДИМИТРОВА: Давам (смях)

ИНТЕРВЮИРАН: Ще стане ли нещо или няма да стане (смях)

ИВА ДИМИТРОВА: Ще стане! Ще стане! Защо бе, много е интересно!

ИНТЕРВЮИРАН: А ще стане-

ИВА ДИМИТРОВА: То защото, такавата, мъча се да си представя, нали, щото сега се вижда какво е, то миналото нали..?

ИНТЕРВЮИРАН: Мм, да

ИВА ДИМИТРОВА: То годините като минат и особено—като израстваш, такава, и само чуваш други хора, нали, как—

ИНТЕРВЮИРАН: Ми хубаво беше Ивка, за мен е било хубаво, особено в сравнение със сега.

ИВА ДИМИТРОВА: А и, искам да питам, все едно, като малко, социалния живот във завода, нали, хора който познаваш, какво правихте всеки ден, така и можеш ли да ми разкажеш за своите колеги? И?

ИНТЕРВЮИРАН: Такаааа, ще ти разкажа за моите колеги, на второто ми работно място, където съм била, 150-ти цех, това е термичен цех, във него се правеха всички видове закалки на всички видове поансони, матрици, свредла и всички детайли който са изработваха специално за завод 1 и от останалите цехове. Значи аз съм била лаборантка там, самата работа се състоеше в проверка на пещите.

ИВА ДИМИТРОВА: За закалването-

ИНТЕРВЮИРАН: За закаляването, след като направиш пещта на определена температура, правиш една проба закалка, да кажем от един детайл, след това я, следващата обработка е отпускането, дава ти я който я е направил пробата, взимаш, лъска се там на шмиргел, на полиршайбата, и я гледаш на микроскоп, за да видиш структурата дали е нормално закалена, за да може да се продължи следващото, да се закалят всички останали детайли. Ако да кажем, не си направил точната температура, се получава прегряване, и самият метал се чупи, значи свредла, поансони, което е прегрято и неправилно отпуснато, обработена самата термична обработка, веднага като почнеш да работиш с него се чупи.

ИВА ДИМИТРОВА: И това може да се види под микроскоп?

ИНТЕРВЮИРАН: Вижда се, да, да вижда са. А там сме били две колежки.

ИВА ДИМИТРОВА: Две други лаборантки ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, аз, нали, с една друга лаборантка сме се сменяли, имаше си отделно звено ОТК, който проверяваха, на едни специални прибори, твърдостта на всеки детайл, който се закаляваше. Имаше началник ОТК, имаше си специално подразделение – бригадир, в бригадата сме били към 20 души, мъже и аз. И —

ИВА ДИМИТРОВА: Чакай, бригадир? Какво е това?

ИНТЕРВЮИРАН: Бригадир – това е отговорник, който отговаря за хората, който работят на смяна, да кажем. На 1-ва смяна трябва да си има отговорник на смяната, той задава задачата, днеска това

ще се прави, аз отивам с тях, до тях стоя, знае се какво ще се работи днеска, в коя пещ ще се пусне високото.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи малко като някаква друга дума за началник, ръководител?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, точно така, ръководител, той е под, да кажем, началника, на всяка смяна си имаше нали такъв човек, който отговаряше за смяната, да кажем, ако ти се наложи да отсъстваш, към него се отнасяш, разрешава ти и така, говоря за живота в бригадата, беше много весел. Като кажа весел, не се пропускаше рожден ден, не се пропускаше имен ден, празник, 8-ми март, аз съм мммм тогава когато съм работила там ми е било най-хубаво.

ИВА ДИМИТРОВА: Така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: Уважение, всичко, ходили сме по екскурзии, по изпращания, по сватби на колеги, след като се пенсионира някой, отиваш пък на изпращане на пенсионер, много весело и задружно се живееше.

ИВА ДИМИТРОВА: И в столовете ви, вие ядяхте ли като групи? Там в бригади ли ги посещавахте?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, ми сутрин, като сме 1ва смяна, отиваме всички, отиваме заедно на закуска, на обед, ако има възможност, пак може да идеш на обела, 2ра смяна като сме били, вечерта пак ходихме на вечеря, след това си отиваш, хапнал си си и си доволен и вкъщи можеш да си занесеш, от това по-хубаво какво?

ИВА ДИМИТРОВА: Значи?

ИНТЕРВЮИРАН: Евтино!

ИВА ДИМИТРОВА: Имаше ли приятелства добри?

ИНТЕРВЮИРАН: Приятелства много, значи аз съм имала една колежка, която сме работили заедно, за нея не знам аз каква й останах, тя нямаше деца—

ИВА ДИМИТРОВА: Ако искаш това после може—

ИНТЕРВЮИРАН: Аз напуснах от там, защото бях по заместване и говорих там със директора и той й казал да си намери жена, която да е работила и ще я освободи, защото тя явно от самата работа нямаше деца, и аз се върнах на нейното място и след 3 месеца (пауза) тя си имаше, беше забременяла. Тя, Ивка и тя се казва, сега са по Испания, не съм я виждала много време, много време не съм я виждала. С нея си останахме приятелки, както и с баба ти—

ИВА ДИМИТРОВА: Още се чувате?

ИНТЕРВЮИРАН: (смях) Както и с баба ти, сме си приятелки от там, от самата работа, тя ме е научила на микроскопа да гледам, там пробите всичко, мхм—

ИВА ДИМИТРОВА: Тя ми е казвала, че когато е почнала, тя е била единствената жена в групата.

ИНТЕРВЮИРАН: Да, да.

ИВА ДИМИТРОВА: После са дошли и други.

ИНТЕРВЮИРАН: Да, точно така, аз отидох на Витка на местото и тя ме пое и ме научи на всичко, но така се извъртяха нещата, че се разболях, и съкратиха, и така.

ИВА ДИМИТРОВА: Така ли? Коя година те съкратиха?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, след демокрацията.

ИВА ДИМИТРОВА: Да.

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, преходът на демокрацията, никой не го интересува, че си се разболял.

ИВА ДИМИТРОВА: А преди, имаше ли такива болнични?

ИНТЕРВЮИРАН: Че има, ми болнични си ползваш (пауза), можеш да ползваш 3 дена днес за едното дете и да идеш 1 ден на работа, след това отиваш, да след това отиваш. Аз наистина така съм ползвала, защото детската градина, те са един след друг родени, днеска е болен единия, след два дена се разболява и другия. (пауза) никой, никой, абсолютно не ти е правил никакъв проблем, за болнични, за отпуска, за нищо, когато искаш, когато ти се наложи, тогава отиваш.

ИВА ДИМИТРОВА: Ми точно ти каза, че демократическия преход, нали, [неразбираемо]

ИНТЕРВЮИРАН: Да.

ИВА ДИМИТРОВА: То по – голямата тема за завода, за тоя проект, е тоя преход.

ИНТЕРВЮИРАН: Преходът.

ИВА ДИМИТРОВА: След 90-те години, ти какво си спомняш?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, значи, за мен..

ИВА ДИМИТРОВА: За тогава, когато почна всичко..?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи 80се – 99 – 98 – 99 значи, това е било 10 години след като се съм се разболяла, защото бях цяла година болнични, и те ме издирват, да ма съкратят (пауза). Като толкова заинтересовани са били, че аз съм болна, че 3 дена съм ползвала болнични, една година мисля, че не съдържа 3 дена, една година е 365 дена, за мен, значи съм била болна от април до април следващата година и ми се полагаха още 2 месеца болнични, с някаква там вид комисия и да отивам да ме пенсионират по болест, така поне казаха докторите, обаче ме извикаха предварително и ме съкратиха.

ИВА ДИМИТРОВА: Нямахте ли нещо, което можеше да направиш?

ИНТЕРВЮИРАН: Не може, не можеше да се оправиш, обаче аз въпреки това се явих на ТЕЛК-а и се пенсионирах и си останах така с тая. За мен, че съм работила от 74 до 99 година, сметни ги по колко години са, ми е станало обидно, че никой, не те е оценил, и никой не е ъъ-хм, не е

почувствал, че ти си давал почти целия си живот тука и накрая си отиваш (пауза). И така. Тая година 2000 значи, за мен, имаше хора, който може би, ей така си останаха, нищо, все едно чене са съществували дотогава, след като те съкратят и останеш на улицата, хора имаше без родители, без семейства, без дом, ставаш последния просяк.

ИВА ДИМИТРОВА: Това мислиш, че е от демокрацията ли?

ИНТЕРВЮИРАН: За мен, демокрацията не беше правилно или разбрана (пауза) или правилно (пауза), нямам думи, да го кажа.

ИВА ДИМИТРОВА: Ми това ми е интересно, защото завода, нали, все още, продължаваше да бъде държавен, нали, производство?

ИНТЕРВЮИРАН: Еми да, ама..

ИВА ДИМИТРОВА: Как, как точно това афектира върху демокрацията за управлението?

ИНТЕРВЮИРАН: Ами, ми-и-и, може би, де да знам, появата на много партии, де да знам, там, (пауза) всеки се престрой към някаква партия (пауза) и самите хора, то, всеки си се познава към кой клониш, значи, ние сме расли по това време, когато е била една партия, не е имало други партии, явно човек (пауза) си остава закърмен с това нещо, и си оставаш верен на това нещо, не можеш да казваш, че не е било хубаво, как да кажа, че не е било хубаво, като аз съм се оженила през тия години, две деца съм си родила, отгледала съм ги, изучила съм ги, и в един момент —

ИВА ДИМИТРОВА: Свърши?

ИНТЕРВЮИРАН: Свърши!

ИВА ДИМИТРОВА: Да, ама, кой е?

ИНТЕРВЮИРАН: Точно 2000 година, точно тогава, завършиха децата, аз останах в къщи, без работа (пауза), болна.

ИВА ДИМИТРОВА: А, преди това, 90-та година, когато почнаха нещата?

ИНТЕРВЮИРАН.: 90-та година.

ИВА ДИМИТРОВА: Имаше ли някаква промяна, вълнение или все още не?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми да ти кажа, все още не, така, аз не съм го забелязала, защото, може би е имало работа, имало е поръчки, и след като има какво да се работи, и там в един период, почнаха това звено трябва да се махне, това трябва да се махне.

ИВА ДИМИТРОВА: Звено, как?

ИНТЕРВЮИРАН: Звено, звено, значи говорим както в техническата дирекция, някакъв конструктивен отдел, не е необходим, защото да кажем, няма от това производство, те се занимават точно с това производство, и за какво да стой?

ИВА ДИМИТРОВА: И почнаха съкращения, така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: И почнаха съкращения, съкращения, и така.

ИВА ДИМИТРОВА: А аз си спомням, че, то не си спомням, ми сега като съм пораснала.

ИНТЕРВЮИРАН: Да.

ИВА ДИМИТРОВА: И някъде 97 година съм чувала, че имаше някакви икономически кризи, завода имаше много голямо—

ИНТЕРВЮИРАН: 70-те?

ИВА ДИМИТРОВА: Не, 97-ма.

ИНТЕРВЮИРАН: 97-ма.

ИВА ДИМИТРОВА: Извинявай, някакви „Пак нямам работа“, спомняш ли си, за това?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, аз където съм работила, де да знам защо, защото съм работила, може би, в такова производство, че за мен, не е имало такъв период.

ИВА ДИМИТРОВА: Да, ама, познаваше ли хора, в този период, където бяха съкратени?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи [удължено], ъ-ъ-ъ, аз, за съкращаване, имаше много хора съкратени, от тези, механичните цехове, имаше много хора съкратени, които си тръгнаха, казвам, че имаше хора от село, лично ги познавам, след 2-3 месеца се разболяват от немотия, от притеснение, и си отиват от тоя свят. След това имаше хора, които, същите такива хора, които са съкратени, може би, като пристигнат в производство ли, де да знам, и ги взеха пак на работа. Имаше и такъв период, обаче имах чувството, че демокрацията искаше просто да унищожи държавата, всички държавни предприятия, както се получи и впоследствие, че повечето държавни предприятия, не са държавни. Последно военното производство, където остана. Не знам за какви проценти говорим, и държавно, и какви проценти. (пауза) други, но тогава имаше много хора, казвам, много хора, аз като съм работила, точно там, нали, във тия, просто така се е случило, че не са, не съм попаднала в тая графа, но след това ми са случи.

ИВА ДИМИТРОВА: [неразбираемо]

ИНТЕРВЮИРАН: След това ми се случи, и то много грозно, защото, ако да бях нали здрава, като [неразбираемо], навсякъде можеше да идеш. Аз вече се разболях, и то бях 80% инвалидност (пауза). кой ще те вземе? И до ден днешен, никой не иска да те вземе, защото те годините, като минеш след 50 години, аз тогава съм била на 47 и едно 7-8 години не бях трудоспособна, да говорим, хич, само за вкъщи, след това къде да отиваш, след 50 години, никой не е, никой не харесва остарялите хора вече, да.

ИВА ДИМИТРОВА: Харесват повече младите. За тези, за когато почна, ти какво си спомняш, когато почна това, 90-та година – 89-та година, все едно извън завода, тука града, или какво ставаше из България. (пауза) Спомняш ли си, някакви новини, да си чела, нещо, климатът как е бил, хората, нещо забелязала ли си, по-различно?

ИНТЕРВЮИРАН: Еми, да ти кажа ли, че хората, аз казвам, че ние, пак сме били закърмени с една единствена партия, която е била държавата. Който си е бил с тия възгледи, който е виждал нещата, че са истински и, че си живял хубаво, и никой не може да каже, че не е било хубаво. А имаше хора, който, явно характер или настройка, или около себе си с какви хора са общували, имаше хора, който за тях, демокрацията беше, едно нещо, което, нещо имаха чувство, че ще се промени да стане нещо хубаво, за мен, и до ден днешен, не мога да видя да е станало нещо хубаво.

ИВА ДИМИТРОВА: Занчи когато стана това, ти мислеше ли, че ще се подобрят нещата?

ИНТЕРВЮИРАН: Не Ивка, никога, никога, ще ти кажа, защото—

ИВА ДИМИТРОВА: Или ще станат?

ИНТЕРВЮИРАН: Защото, аз съм малко оптимист, и много не вярвам на такива неща, защото не можеш да си живял ти, значи, 89-та година съм била на 37, 35-6 годишна, аз горе-долу, вече съм била вече семейство, отгледала съм си децата, и съм знаела какво съм свършила през тоя период, и че от 22 години съм започнала да работя, даже от по-малка, защото 2 години работих в (пауза) на друго място, не в завод. Искам да кажа, че не можеш, след като си работил, след като си имал, създад си семейство и всичко си имал, и в един, в един момент, казват, че като се сменя правителството, всичко хубаво, друго ще дойде, и това старото не е хубаво, не мога да си, аз не мога, до ден днешен, не мога да си го представя, че е така...

ИВА ДИМИТРОВА: Значи, имаше такава риторика, че ... миналото е лошо?

ИНТЕРВЮИРАН: Лошо, и сега ще дойде нещо по-хубаво.

ИВА ДИМИТРОВА: Така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: За мен, така и не дойде, това хубавото, до ден днешен, не можах да видя, как дойде.

ИВА ДИМИТРОВА: Е по новините, какво съобщаваха? Такива неща?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, по новините, какво съобщаваха, че нали, там смениха правителството, че Тодор Живков си е дал оставката, че следващия който дойде, какъв беше, ще, не знам какво ще направи, след това казва някаква реплика, той каза, там, че „Само с танковете“ ли щяло да се оправи цялото, след това и тя, и него не харесаха, и почнаха вече, не знам колко вида партии създадоха, колко вида партии и до ден днешен нищо хубаво.

ИВА ДИМИТРОВА: Още съществуват?

ИНТЕРВЮИРАН: Още съществуват, не знам, колко партии съществуват в България, честно да ти кажа, не знам.

ИВА ДИМИТРОВА: А то, аз говорих с едни хора, от този синдиката „Подкрепа“.

ИНТЕРВЮИРАН: Да?

ИВА ДИМИТРОВА: Те казаха, че са почнали 90-та година, когато също, промените са почнали, ти какво знаеше, когато почна да се развива?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи за мен никога не е имало синдикална организация в завода.

ИВА ДИМИТРОВА: Как никога, те казаха, че нали, аз ги питах, преди 90-та година?

ИНТЕРВЮИРАН: Да, значи, синдикалния лидер, ще ти каже, че е имало синдикална организация, защото ги назначаваха на заплатка, и той си знае, че е някакъв лидер, там на синдикатите. Значи, когато протестираха, тука, че имаше един период нямаше произв..., нямаше работа. Хората излизаха по шосето, заграждаха тука линията София – Карлово, и тука подбалканският, идваха, и Тренчев, и какви, абе всички са се изредили. Дойдат, говорят, казват, обещават, с нашите синдикални лидери, като си заминат, на другия ден пак същото. На другия ден нищо не се е променило.

ИВА ДИМИТРОВА: Това кога, кои години?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми значи, ей тези години, когато ти казвам, когато тия синдикални организации „Подкрепа“, значи това беше едната организация - „Подкрепа“ и другата (пауза) беше, аз не знам на кой си попаднала сега.

ИВА ДИМИТРОВА: Другата, те казаха, че е на това?

ИНТЕРВЮИРАН: На?

ИВА ДИМИТРОВА: На партията все едно. Тия тука в завода поне.

ИНТЕРВЮИРАН: Да. Но как се, самото зва .., самото наименование, едното беше „Подкрепа“, пък другото е „Синдикално“, не знам, моят мъж, иначе?

ИВА ДИМИТРОВА: Вие не—, бяхте ли в синдикатите?

ИНТЕРВЮИРАН: Не. Значи, аз когато бях, може да членува който иска, но аз понеже, вече не бях там на работа, 150 цех, бях на друго място, там самата организация не беше, не беше на ниво. И да кажем, ако искаш да се запишеш да членуваш, ако искаш не, но съм присъствала на такива..

ИВА ДИМИТРОВА: Събирания?

ИНТЕРВЮИРАН: Събирания, и демонстрации, но ти казвам, за момента, (пауза) подкрепят хората, аз тогава съм видяла и тоя Тренчев. Той тука говореше, такива велики неща, и като си тръгна, на другия ден, народа...

ИВА ДИМИТРОВА: Това?

ИНТЕРВЮИРАН: Народа пак няма, пак няма заплата, пак няма аванс, народът стоеше...

ИВА ДИМИТРОВА: Това, човек ли каза? Тоя?

ИНТЕРВЮИРАН: Да! Тренчев, Той.

ИВА ДИМИТРОВА: Тренчев, кой този?

ИНТЕРВЮИРАН: До последно, беше някакъв лидер пак, на ... на синдикат, но не знам—

ИВА ДИМИТРОВА: На „Подкрепа“?

ИНТЕРВЮИРАН: На „Подкрепа“ ли? На кой [неразбираемо].

ИВА ДИМИТРОВА: А, какво си спомняш? Малко да се върнем назад, аз съм чувала наоколо, нали, баба, нали ...

ИНТЕРВЮИРАН: Да!

ИВА ДИМИТРОВА: За когато гърмял заводът. Ти спомняш ли си това, нали през 78 година?

ИНТЕРВЮИРАН: Така, значи аз тогава съм работила, не, тогава съм била в майчинство, понеже нали, единият е роден 75-а, другия 76-а година, Ивка, ще кажа?

ИВА ДИМИТРОВА: Каквото си спомняш?

ИНТЕРВЮИРАН: Каквото си спомням! Каквото съм чула! Да! Значи, това за мен (пауза), говоря сутринта (пауза), ден.

ИВА ДИМИТРОВА: Може ли да включи камерата?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми може, като искаш. Не знам кой ден е било, но сутринта, понеже съм станала да приготвям закуска за децата. Моят мъж е бил 2-ра смяна, и в един момент, чуваме някакъв голям гръм и се отварят всички прозорци, значи говоря, че сме живяли на село, на 15-13 км от тука, и са отварят всички прозорци.

ИВА ДИМИТРОВА: Отварят са? Не се чупят?

ИНТЕРВЮИРАН: Отварят са, не се чупят, отварят са. Може би, такава е била вълната, разбираш ли, не са били здраво закрепени, както тия прозорци, нали, по-такива, и аз са уплаших, и в първия момент помислих, че е паднал някакъв самолет, това ми е дошло на ума, че пада, че някакъв самолет е паднал, и е избухнал тоя самолет. Обаче, качвайки се на тавана. Имахме една такава тераса. По посока насам, видях едно голямо, като слънце, разбираш ли? В посока Сопот, и вече се вижда там самото—

ИВА ДИМИТРОВА: Какво?

ИНТЕРВЮИРАН: Как да го кажа. Значи, това е огънат. Той е гръмнал огънат, и отгоре самата гъба от това, и слизайки викам на моя мъж „Нещо е станало“, значи имаше хора, който 4 или 5 дена, моят свекър го нямаше 3 дена. Понеже работеше тука в леярната. И като е гръмнало и се залоства вратата на изхода, а те са били монтьорите долу в някакво подземие, и той, и те, не могат, от там са излезнали, обаче народът не знае в коя посока да бяга, всеки е хванал в която посока може да тръгва и те са отишли към Сушица, в другата посока да бягат, не знам къде са били, той докато почина, не го разказа, не го каза, къде са били, какво са правили, просто, не са били тука, значи,

това беше едното, по-страшното беше втория път, за мен, когато казаха, че ще гърми още един път.

ИВА ДИМИТРОВА: Кога беше това?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи е било след 2-3 дена, разбираш ли, след?

ИВА ДИМИТРОВА: Да.

ИНТЕРВЮИРАН: Понеже, разчистват там нещата, които са гръмнали и казват, и това тръгва като слух, като мълва, и аз отидох на магазина, и от магазина, не знам как си бях отишла у нас, за да бягаме със децата, къде ще бягаме, така и не избягахме с една комшийка, на центъра ги изведохме децата, да не сме в къщи.

ИВА ДИМИТРОВА: Аха, става въпрос—

ИНТЕРВЮИРАН: А то е било фалшива тревога, че ще, може би са мислили, че при разчистването нещо ще стане. За мен това е, чисто непрофесионална грешка, или производствена грешка да го наречем, но в смисъл такъв, че се работеше много, явно, нещо е станало там, прегряване на самите смески и се запалват и гръмва цялата. Това беше тука, на тая нашата площадка. Те тогава не бяха изнесли, след тоя случай, почнаха да изнасят.

ИВА ДИМИТРОВА: Това беше причината за?

ИНТЕРВЮИРАН: Това, причината, все едно, да изнесат, точно сглобките и тия неща, горе, да не са тука, на тая площадка, все едно.

ИВА ДИМИТРОВА: И това беше, това разказвала ли си?

ИНТЕРВЮИРАН: Но това е нещо, за мен, въпреки всичко, че толкова много щети нанесе, имаше само двама, за мен, май двама смъртни случая, че имаше ли, как , и от детската градина имаше там деца, като гръмнати или там порязани. Нещо от тоя род. За мен мина леко, толкова, въпреки че, беше нещо, за пръв път.

ИВА ДИМИТРОВА: Да!

ИНТЕРВЮИРАН: Нечувано, може би.

ИВА ДИМИТРОВА: Толкова години?

ИНТЕРВЮИРАН: Толкова години, да работят, нали от едно дотогава може би са били 50 години, нали да кажем, айде и да не е било 50 години, пак доста години 40 и няколко години да не е имало такива, но се работеше по-стриктно, с повече изисквания, с повече технологии, и с работи, да не говорим за сега. (смях)

ИВА ДИМИТРОВА: А такива. Тези неща за гръмването. И други неща, ти казвала ли си на децата си? Такива, какво си разправяла на тях за твоята работа?

ИНТЕРВЮИРАН: Ми, които. Ми, такава-каквото, то какво се приказва с децата, до ден днешен, който се интересува нещо. Моите деца са завършили в „Генерал Владимир Заимов“ – боеприпаси.

Какво да направя, те са знаели. След това завършиха [више образование] в [име на град], значи, те са знаели, какво са, щом са го учили, след това са го доусъвършенствали.

ИВА ДИМИТРОВА: Да! Така че, не те питат за това?

ИНТЕРВЮИРАН: Не!

ИВА ДИМИТРОВА: А, пък, за живота, как е било? Такива неща?

ИНТЕРВЮИРАН: За живота. Те са го знаели, защото сме ходили и по почивки и правеха между, между самите заводи, на площадката, тука в Сопот, правеха зимен празник, горе на манастира.

ИВА ДИМИТРОВА: Те използвали ли са такива спортни зали, стадиона?

ИНТЕРВЮИРАН: Ами...

ИВА ДИМИТРОВА: Стадионът?

ИНТЕРВЮИРАН: Те, да кажем, в началото, ходеха да тренират футбол, тука на стадиона. До ден днешен Илиян ми се сърди, че можело да стане футболист.

ИВА ДИМИТРОВА: Футболист? (смях и двете)

ИНТЕРВЮИРАН: А пък аз казах, че да стане друг. Не да стане, ми точно така си беше.

ИВА ДИМИТРОВА: Какво?

ИНТЕРВЮИРАН: Викам, ако искаш като батко ти, отиваш в Търново. Като не, това е.

ИВА ДИМИТРОВА: Нещо друго да си избере. (смях и двете)

ИНТЕРВЮИРАН: И той си събра екипчето, отиде и го върна и заминахме за Търново.

ИВА ДИМИТРОВА: Оле—ами други— ти какво мислиш, ти вече малко ми каза, нали, за какво мислиш за всичките тия промени, още 15 години, да но сега като виждаш след като ти свърши да работиш, какво забелязваш, промени други, просто, за завода и общо тука в града?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, за завода, промяната за мен не е в положителна насока, защото, не знам какви договори има сключени, но за мен, преди тия двете аварии, където станаха в Иганово, говореха че има сключени договори, че ще се работи, че ще има, приеха много хора, казват че 2000 души ли, колко са, много хора са приели.

ИВА ДИМИТРОВА: Приели, от къде?

ИНТЕРВЮИРАН: От вѐн.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи са приели нови работници?

ИНТЕРВЮИРАН: Приели нови работници. Говорим за нови работници, но за мен, искам, всичко да

бъде, самото название, то вече, не знам, дали ги водят военни заводи, все още ги водят, значи, щом като се каже военен завод, би било редно, малко човек да си разтропа малко съзнанието и влизайки отвътре портала да знаеш за какво, къде отива, какво ще работи, как ще спазва дисциплината, сега тези модерни джиесеми не трябва изобщо да съществуват, но?

ИВА ДИМИТРОВА: Става трудно да се спазва тази секретност?

ИНТЕРВЮИРАН: Не даваха пръстени, не даваха обици, изобщо такива неща, не се внасяше на специалното производство да се работи.

ИВА ДИМИТРОВА: Защо?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, за мен, дисциплината, производствената и личната дисциплина трябва да е на ниво. Ако тя е на ниво, всички други неща ще бъдат.

ИВА ДИМИТРОВА: Това мислиш, че?

ИНТЕРВЮИРАН: Аз така мисля!

ИВА ДИМИТРОВА: Защото още, все още е държавно?

ИНТЕРВЮИРАН: Така!

ИВА ДИМИТРОВА: Ами какво мислиш, нали се говори много за приватизиране?

ИНТЕРВЮИРАН: Ако го приватизират, аз, за мен, ще го разграбят!

ИВА ДИМИТРОВА: Ааа, компании различни, така?

ИНТЕРВЮИРАН: Не! За мен, ще го разграбят, ще го разпродадат на скрап. Те всичко ще го изнесат. Имаше един такъв период, имаше един такъв период, когато се изнесоха машини, всичко се нарязва на, на скрап, замина значи. Аз съм свидетелка, точно там където съм работила, в тоя 150 цех, имаше чисто нови машини – германски машини, за, мммм, вид покритие, пак там, йоново покритие му се казваше. Чисто нови машини бяха. Всичко го изнесоха. Нарязаха на скрап. За мен, ако стане някаква такава, вид приватизация, това ще бъде приватизация за унищожаван. За мен. Така смятам аз.

ИВА ДИМИТРОВА: Така че, не знам, ти как се чувстваш за бъдещето на завода? Искаш ли да съществува? Тука в Сопот?

ИНТЕРВЮИРАН: Не! Би било редно, да съществува! Не, би било, ами трябва да съществува! Защото това е единствения поминък за околията, значи, много хора се помъчиха да работят селското стопанство, да гледат, животновъди да станат, но не може, не може. Значи, самият район ни е такъв, че този завод е най-големият поминък за цялото, за всеки един, който иска да се труди, който е дисциплиниран, който е, може да се труди. И за мен, трябва да съществува, тоя завод, така смятам.

ИВА ДИМИТРОВА: Тогава, ти какво мислиш, че други хора, особено моето поколение, разбират ли това, знаят ли, разбират ли, тази важност на историята на завода, какво е сторил, защо е започнало

през годините всичко това?

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, това е и от съзнанието на самите родители, на баби, на дядовци. Ако те са имали съзнание, да са разговаряли с техните внучки и (пауза) има и хора и които са и правнучки вече доживяли, и да са казвали, че е хубаво било, и че е имало къде да се работи и какви облаги са имали от тоя вид работа, имаше производства на които хората се пенсионираха на 45 години. Ето!

ИВА ДИМИТРОВА: Кои бяха пък тези?

ИНТЕРВЮИРАН: Ей тези специалните производства!

ИВА ДИМИТРОВА: А, така ли?

ИНТЕРВЮИРАН: 45 години, ти знаеш ли?

ИВА ДИМИТРОВА: Да?

ИНТЕРВЮИРАН: От след 45 години пенсионер, до 60 години да живееш... А сега, къде са 65 години. 65 години, изравняват мъжете и жените, и след това, след 65 години, колко смяташ че може да живее един?

ИВА ДИМИТРОВА: Да?

ИНТЕРВЮИРАН: Работил, трудил се 45 години. Моят мъж, ще му станат 45 години трудов стаж, когато навърши 65 години, и се пенсионира. Всичко е до съзнанието на по-възрастните. И кой, как е предал на по-младите (пауза) нещата.

ИВА ДИМИТРОВА: Да! Точно това искам, през този проект да разбере малко така.

ИНТЕРВЮИРАН: Ми-и. За мен е така! Значи, ако самите родители, баби, дядовци са предали, че (пауза). Те са си пораснали тука, те са си създали семейства, всеки си — Който не е искал апартамент, той не е получил. Който не е искал, той не си е направил жилище. По селата, хората направиха големи къщи. Всичко. Тука имаше спомагателна каса. Като работиш и заплатата ти е редовна, 100 лева ще ти удържат, 70 да взимаш, със 70 можеш да изкараш, ние с моя мъж, сме теглили милиони пъти каси. За 10 месеца изплащаш си тая взаимоспомагателна каса. Слагаш си там паричките, и си ги имаш.

ИВА ДИМИТРОВА: Значи била—?

ИНТЕРВЮИРАН: И според мен, значи, аз щом така разсъждавам, и за мен така съм си построила животът, и така съм постигнала тия неща, за мен, и моите деца така ще разсъждават.

ИВА ДИМИТРОВА: Да!

ИНТЕРВЮИРАН: Да! Но, кой, както.

ИВА ДИМИТРОВА: Кой—?

ИНТЕРВЮИРАН: Кой, както приеме, и кой, както си е постигнал нещата, ако някой ти го е дал на

готово, ми ти не си се трудил, ще кажеш „Олей за какво ми трябва“. Има хора, които казват: „Аз да мина през портал да отивам да работя?“. Ми те нито децата, нито родителите му са работили в завода, нито майка му и баща му са работили, че детето ще иска да работи. Ми как ще стане? То няма дисциплина! Няма усет към това нещо, за да иде там, да работи!

ИВА ДИМИТРОВА: Да. А нещо друго, искаш ли да кажеш? Или да свършим? Кое не си казала, не съм питала?

ИНТЕРВЮИРАН: Има много неща за казване!

ИВА ДИМИТРОВА: Като какво?

ИНТЕРВЮИРАН: Аз може да забравих нещо да спомена, да кажа. (пауза) Надявам се, че няма да —

ИВА ДИМИТРОВА: Това много ми помогна!

ИНТЕРВЮИРАН: Значи, надявам се че няма да бъде приватизиран или унищожен по такъв начин, толкова голям завод. Толкова поколения израснали от тука. (пауза) Смятам че, ще, ако има оптимисти, хора като мен, няма да, няма да го приватизират, няма да го унищожат!

ИВА ДИМИТРОВА: Така е! Окей. Ми благодаря, това ще бъде краят на интервюто. Става ли?

ИНТЕРВЮИРАН: И аз благодаря! Каквото ще изхвърлиш, ще изхвърлиш.

[КРАЯ НА ИНТЕРВЮТО]